

Tertullian om den sande Gud

Tertullian (ca. 160 - ca. 222) var en af oldkirkens vigtigste teologer. I flere skrifter forsvarede han kristendommen mod forskellige anklager og ikke-kristen kritik. Bl.a. i sit skrift "Apologeticus" (Forsvarsskrift for de kristne) fra år 197 forsvarede Tertullian de kristne både mod anklager for ateisme og rygter om dyrkelse af en gud i dyreskikkelse.

I dyrker ikke guderne, siger I dernæst, og frembærer ikke ofre for kejserne. [...] Og som visse mennesker har I også bildt jer ind, at et æselhoved er vor Gud. Denne formodning har Cornelius Tacitus fremkaldt på følgende måde. Han begynder nemlig i femte bog af sine *Historier* fortællingen om den jødiske krig,¹ idet han tager udgangspunkt fra dette folks oprindelse. Og efter at have drøftet de spørgsmål, han fandt for godt – såvel angående selve denne folkets oprindelse som angående dets navn og religion – fortæller han, at jøderne efter at være befriede eller, som han antog, fordrevne fra Ægypten plagedes af tørst i Arabiens vidtstrakte og vandløse egne, hvorfor de benyttede vilde æsler, der efter at have græsset søgte efter drikke, som vejvisere til kilderne, og på grund af denne tjeneste, fortæller han, gjorde de et beslægtet dyrs hoved til deres gud. Og således skriver sig formentlig herfra den antagelse, at også vi som beslægtede med jøderne i religiøs henseende oplærtes til at dyrke det samme billede. [...]

I denne by er der nu desuden nylig blevet offentliggjort en ny udgave af vor Gud, siden en usling, hvis levevej det er at hidse de vilde dyr [i arenaen],² har stillet et billede til skue med denne indskrift: De kristnes gud Onokoites.³ Han havde æselører, var forsynet med hov på den ene fod, holdt en bog i hånden og var klædt i toga. [...] For alt dette har vi rensset os, når vi nu går over til at fremstille indholdet af vor religion.

Hvad vi dyrker, er én Gud, der af intet har frembragt hele dette mægtige bygningsværk, med hele dets tilbehør af elementer, legemer og ånder. [...] Usynlig er han, skønt han kan ses, ubegribelig, skønt han i sin nåde åbenbarer sig; han er ikke til at erkende, skønt han dog erkendes af menneskenes sanser. Derfor er han den sande, derfor er han så stor. I øvrigt er jo det, som alle kan se og begribe og erkende, ringere end de øjne, der opfatter det, de hænder, der rører derved, og de sanser, der iagttager det; men det, der er uendeligt, er alene sig selv bekendt. Det er dette forhold, der gør, at vi kan gøre os en forestilling om Gud, skønt han er over al forstand. Således gør hans uendelige storhed ham på én gang bekendt og ubekendt for menneskene, og det er den største brøde, når de ikke vil erkende ham, om hvem de dog ikke kan undlade at have kundskab. Vil I, at vi skal bevise hans tilværelse af hans mange vidunderlige værker, der omgiver os, opholder os og glæder, men også forfærder os, eller vil I, at vi skal bevise den ved sjælens eget vidnesbyrd? Thi selv om denne er indespærret i legemets fængsel og fra alle kanter udsat for påvirkning af falske lærdomme, selv om lyster og begær røver dens kraft, og den træller for falske guder, så er forholdet dog det, at den, når den igen kommer til sig selv ligesom efter en rus, en søvn eller en sygdom og mærker, at den er rask igen, nævner Gud med dette

¹ Cornelius Tacitus (ca. 56 - efter 117 e.Kr.) var romersk historieskriver. Ud gav bl.a. værket *Historiae* og beskrev heri den romerske nedkæmpelse af det jødiske oprør 66-73 e.Kr.

² Under dyrekampene i arenaen skulle jægeren (*venator*), der var bevæbnet med bue, pil og jagtspyd (*venabulum*) samt hunde, jage og nedlægge dyrene. Dyrekæmperne (*bestarii*) var bevæbnede med kniv og jagtspyd og var ofte kriminelle, der var dømt til at bestride dette farefulde hverv eller slaver solgt hertil.

³ *Onokoites*: æselbastard

navn alene, fordi det er den sande Guds egentlige navn: "Den gode og store Gud," "Gud give", således siger alle. Man bevidner også, at han er dommeren, når man siger: "Gud ser det", "jeg anbefaler det til Gud", "Gud vil gengælde mig det." O, hvilket vidnesbyrd om, at sjælen af naturen er kristen. Når den taler således, ser den da endelig engang ikke mod Capitolium,⁴ men mod himlen. Den har nemlig kendskab til den levende Guds bolig; thi den er steget ned fra Gud og fra himlen. [...]

- 5
- 10 Tertullian *Apologeticus* 10, 16-17. Oversættelse H. Haar o.a.: *Kirkehistoriske Læsestykker*, I: *Oldtid og middelalder*. 2. udg. Kbh. (1921) s.26f. samt C. I. Arnesen: *Tertullians forsvarsskrift for de kristne mod hedninger*. Christiania (1880), s.50f.

⁴ Capitolium: høj i Rom, hvor nogle af de vigtigste templer for de romerske guder stod, bl.a. for den øverste gud Jupiter.